

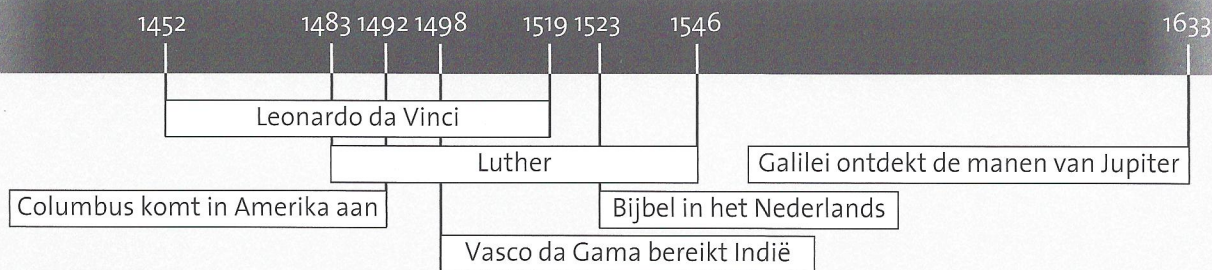
1

2

3

4

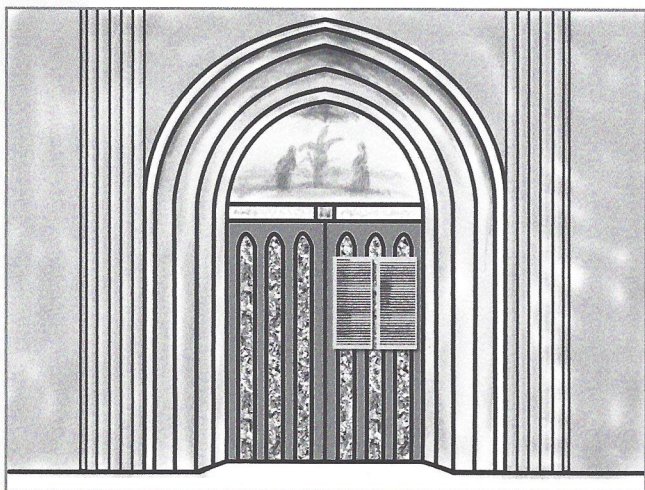
Dit moet je weten

Tijd van ontdekkers en hervormers

Sneller dan een ganzenveer!

Humanisten, zoals Erasmus, vonden dat mensen meer zelf moesten nadenken. Ze moesten niet langer de priesters van de Katholieke Kerk in alles voor zich laten denken. In de vijftiende en zestiende eeuw had niet iedereen een eigen mening. Priesters vertelden de mensen dat ze na hun dood in de hel konden komen. Door een aflaat, het geven van geld, konden ze dat voorkomen. Maarten Luther, een priester in Duitsland, had 95 bezwaren tegen de Kerk. Hij wilde hervormingen. De paus was daar heel boos over. Maar Luther bleef zijn mening geven. Mensen die hem steunden, noemden zich de hervormden. Maar al snel kregen ze ook de naam protestanten. Luther vond de bijbel heel belangrijk en vertaalde die uit het Latijn in het Duits. Calvijn, een Fransman, las de bijbel en ook de boeken van Erasmus en Luther. Hij raakte ervan onder de indruk en werd ook hervormer. Hij kreeg onder andere in Holland veel aanhangers.

Luther spijkerde zijn 95 bezwaren aan een kerkdeur.

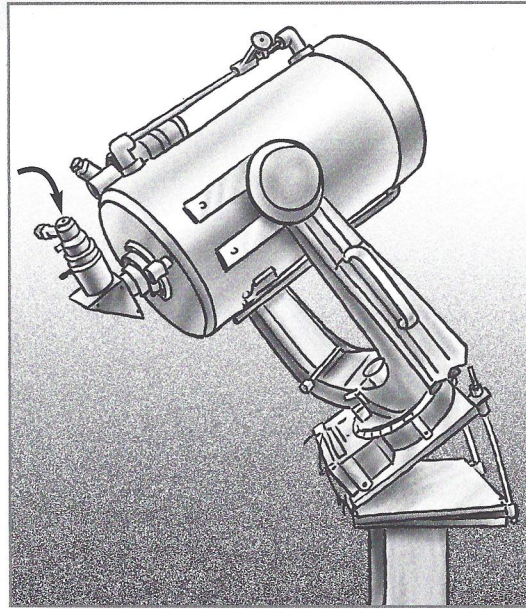
Nieuwe kunst: de Renaissance

Vóór de zestiende eeuw had kunst vooral met godsdienst te maken. Veel mensen konden nog niet lezen. Daarom waren er in de kerken veel afbeeldingen die de verhalen uit de bijbel lieten zien. In de kerken zaten kleurige ramen van stukjes gebrandschilderd glas. In Italië werden steeds meer overblijfselen uit de Klassieke Oudheid gevonden. Dat vonden de kunstenaars interessant en daarom gingen ze schilderen en bouwen zoals de Romeinen en Grieken dat deden. Het leek of de Klassieke Oudheid herboren was. Daarom werd deze tijd later Renaissance (dat betekent: wedergeboorte) genoemd. Kunstenaars schilderden steeds minder godsdienstige onderwerpen. Ze maakten veel reizen door Europa en schilderden ook de landschappen die ze zagen.

Knappe koppen!

Rond 1500 begonnen sommige geleerden te twifelen over wat er in de bijbel stond over de natuur. Ze gingen daarom dingen zelf onderzoeken en uitvinden. Leonardo da Vinci bestudeerde onder meer het menselijk lichaam, de zon, de maan en de sterren. En hij bedacht een soort auto, een soort helikopter, de parachute en de wasknijper. Maar ze konden nog niet gemaakt worden.

Galileo Galilei bouwde een telescoop. Die kon in 1609 tot tien keer vergroten. Met dit apparaat kon de vijand in de gaten gehouden worden. In 1633 maakte hij een veel sterkere telescoop. Daarmee ontdekte hij de manen rond de planeet Jupiter. En hij bewees dat de aarde om de zon draaide. De Kerk was niet blij met deze ideeën en daarom moest Galilei toegeven dat hij ongelijk had.

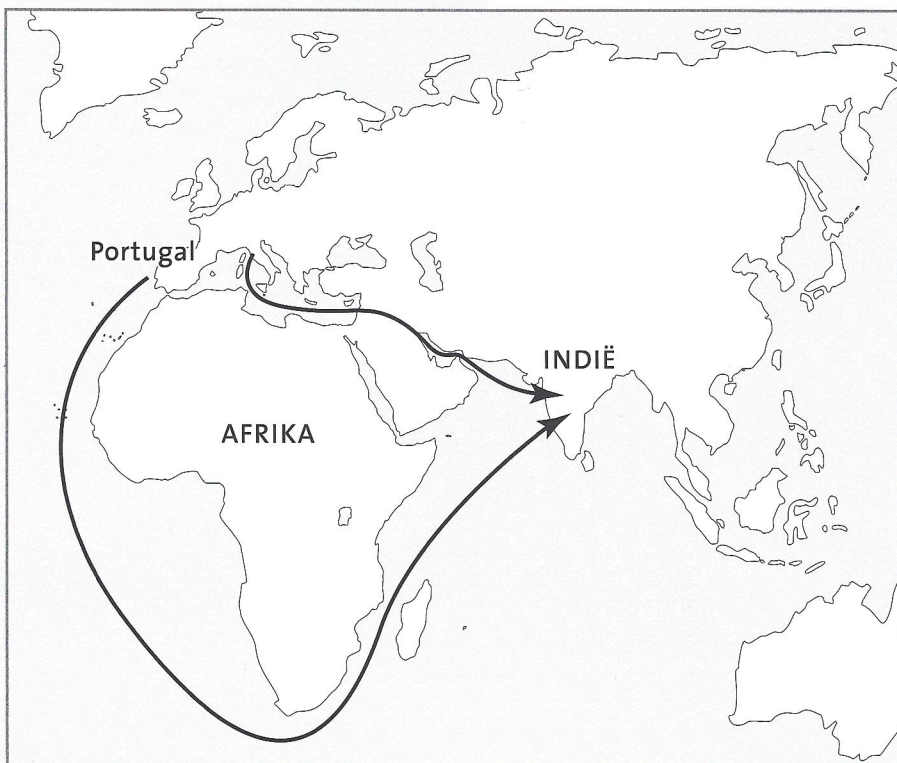

Een moderne telescoop.

Alle hens aan dek

In de vijftiende eeuw werden de zeereizen langer door de uitvinding van het kompas en door betere kaarten en schepen. Uit Indië kwamen peper, kaneel en kruidnagels. Voor deze specerijen werd veel geld in Europa betaald. Maar de route was in handen van de Italianen en Arabieren. De Portugezen wilden daarom een

zuidelijke route om Afrika ontdekken. Vasco da Gama lukte dat uiteindelijk. In Indië zag hij mensen die koeien aanbaden, omdat dat bij hun geloof hoorde. Columbus zocht met zijn schepen een westelijke route naar Indië. Toen hij daar aankwam, dacht hij dat hij de oostkust van Indië ontdekt had. Maar het was Amerika. Hij beschouwde het als Spaans eigendom. Veel indianen stierven door geweld of door ziekten die de Europeanen meebrachten.

De Arabieren en Italianen gingen over land naar Indië. De Portugezen voeren om Afrika heen.